

Харківський
національний
університет
імені В.Н. Каразіна

**МЕТОДИЧНА
ЛІТЕРАТУРА**

Кафедра міжнародних
економічних відносин

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА:

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ

Для студентів спеціальності 8.03020301
– міжнародні економічні відносини
освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Харків – 2013

УДК 378.1
ББК 74.58
М55

Рецензенти:

Воробйов Є.М. – доктор економічних наук, професор., зав. кафедри економічної теорії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Родченко В.Б. – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та менеджменту Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол №2 від 16.10.2013)*

М55 Магістерська робота: методичні рекомендації до виконання
(5-те вид., перероб. і доп.) / Голіков А.П., Довгаль О.А., Казакова Н.А.,
Григорова-Беренда Л.І., Ханова О.В. – Харків, ХНУ імені В.Н. Кара-
зіна, 2013. – 44 с.

Видання містить загальні рекомендації до виконання магістерських робіт для студентів 5 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини» (ОКР магістр), а саме: вимоги та пояснення щодо структури дипломної роботи магістра, змісту окремих її розділів, оформлення роботи в цілому та її складових та елементів, порядку рецензування роботи, допуску до захисту та захисту випускних кваліфікаційних робіт

УДК 378.1
ББК 74.58

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Збір та обробка фактичного матеріалу.....	5
2. Структура і зміст магістерської роботи.....	7
2.1. Титульний аркуш	8
2.2. Зміст	8
2.3. Вступ.....	8
2.4. Основна частина	10
2.5. Висновки	13
2.6. Список використаних джерел	13
2.7. Додатки	13
3. Оформлення магістерської роботи.....	14
3.1. Оформлення тексту	14
3.2. Оформлення елементів тексту	15
3.3. Нумерація сторінок	15
3.4. Оформлення ілюстрацій	15
3.5. Оформлення таблиць	16
3.6. Формули	16
3.7. Посилання на джерела	17
3.8. Оформлення списку використаних джерел	17
3.9. Оформлення додатків	18
4. Рецензування магістерської роботи	18
5. Порядок допуску до захисту.....	19
6. Захист випускних кваліфікаційних робіт.....	19
 Додаток А. Типова тематика магістерських робіт	22
Додаток Б. Приклад оформлення титульного аркуша	26
Додаток В. Приклад оформлення завдання до магістерської роботи.....	27
Додаток Д. Приклад оформлення змісту роботи	29
Додаток Ж. Приклад оформлення назв та тексту розділів і підрозділів	30
Додаток З. Приклад оформлення рисунків.....	31
Додаток К. Приклад оформлення таблиць	31
Додаток Л. Приклади оформлення списку використаних джерел	32
Додаток М. Приклад оформлення списку використаних джерел	34
Додаток Н. Приклад оформлення анотації.....	35
Додаток П. Приклад оформлення зовнішньої рецензії на магістерську роботу	36
Додаток Р. Загальні дані нормативної бази охорони праці.....	37
Додаток С. Список рекомендованих джерел для виконання розділу «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»	39

Вступ

Випускна кваліфікаційна робота є завершальним етапом навчального процесу з підготовки фахівців в галузі міжнародних економічних відносин. Разом з тим магістерська робота виступає як одна з найактивніших форм конкретного зв'язку теоретичного навчання з практичною діяльністю.

Метою виконання магістерської роботи є:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, отриманих в процесі навчання;
- розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою проведення досліджень для вирішення практичних питань в умовах конкретного підприємства або організації;
- адаптація теоретичних моделей і практичного досвіду управління, виявлення підготовленості студента до самостійної роботи в умовах сучасної ринкової економіки і світового господарства.

При написання роботи студент повинен показати:

- знання і правильне розуміння закономірностей, процесів і взаємозв'язків в галузі міжнародних економічних відносин;
- уміння використовувати нормативні документи, літературні джерела і аналізувати різноманітні ситуації, які можуть виникнути в процесі фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- уміння узагальнювати і систематизувати матеріал, висловлювати свої думки з того чи іншого питання;
- уміння робити висновки, обґрунтовувати пропозиції щодо рішення питань з обраної тематики.

Одночасно можуть бути розглянуті і теоретичні питання розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин, представлені наукові обґрунтування фінансування міжнародних програм і проектів тощо.

Випускна кваліфікаційна робота повинна носити характер теоретичного прикладного дослідження за обраною студентом темою і мати практичне значення. Для викладання матеріалу магістерської роботи характерні аргументованість думок і точність даних.

Діяльність студента з виконання магістерської роботи починається з вибору теми й отримання на випускаючій кафедрі завдання з мето-

дичними рекомендаціями щодо її розробки. Тематика магістерських робіт визначається і затверджується кафедрою міжнародних економічних відносин (додаток А).

Вже на етапі вибору теми починається співпраця студента з керівником магістерської роботи. Для систематизації підготовки магістерської роботи студент розробляє і погоджує з керівником її детальну структуру.

Керівник магістерської роботи призначається Наказом ректора про затвердження тем випускних робіт. До основних функцій керівника роботи відносяться:

- допомога студенту в уточненні теми роботи і розробці її плану;
- орієнтація на збір необхідної для написання роботи інформації в період переддипломної практики;
- рекомендації з приводу вибору літературних джерел: наукової, методологічної і спеціальної літератури;
- консультації щодо змісту роботи;
- контроль за виконанням окремих етапів роботи;
- поради щодо оформлення роботи, підготовки доповіді та графічних матеріалів;
- складання відгуку на магістерську роботу.

Керівник магістерської роботи звертає увагу студента на недоліки в роботі (стиль викладання, оформлення, зміст підрозділів тощо), але не виправляє їх сам.

Після остаточного оформлення чистового варіанту магістерської роботи студент підписує її. Студент і керівник роботи ставлять свої підписи на титульному аркуші магістерської роботи.

1. ЗБІР ТА ОБРОБКА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Почати роботу доцільно з визначення круга джерел і літератури, необхідної для самостійного вивчення і подальшого розкриття теми. В цьому основну допомогу студенту, крім керівника, може надати методична література та реферативні журнали.

Кожне з джерел по-своєму важливе. Праці учених, фахівців, законодавчі і нормативні акти складають методологічну і методичну основу роботи над темою. Монографії і статті дозволяють глибоко проана-

лізувати сутність і причинно-наслідкові зв'язки явищ, що вивчаються. Статистичні збірки і довідники дають можливість знайти необхідні факти і цифри, що підтверджують ті чи інші теоретичні положення і висновки.

Суттєву допомогу в отриманні необхідної статистичної інформації та корисних знань теоретико-методичного характеру можуть надати інтернет-ресурси.

При підборі літератури та інформаційних джерел інтернет-ресурсів необхідно враховувати, якою мірою вони відповідають безпосередньо даній темі, розкривають її зміст. Обираючи джерело, потрібно звернути увагу на рік видання джерела (книги, брошури, статті). Як правило, вивченню підлягають праці, що містять останні досягнення науки з даного питання (за винятком історичних проблем). Бажано використовувати джерела, видані не більше ніж 5 років тому.

При вивченні незнайомої літератури зустрічаються нові поняття, визначення. Кожне з них слід виписати окремо, а потім за допомогою довідників знайти їх смислове значення.

Прочитавши і опрацювавши відібрані джерела студент одержує загальне уявлення про місце і значення даної теми в курсі відповідної дисципліни, визначає її найважливіші проблеми. Потім вивчає документальний матеріал, що відноситься до питань теми.

Важливу роль в систематизації прочитаного грають нотатки. Зручніше робити нотатки на окремих аркушах. Аркуш ділиться на дві частини. В правій частині коротко формулюється сутність даного виписування. Потім записується її текст. Він може мати вигляд цитати, переказу змісту своїми словами, тез, статистичної або хронологічної таблиці. Нотатки повинні бути компактними, коротко виражати суть тексту. В лівій частині аркуша необхідно коротко сформулювати своє відношення до даної тези, привести цитати, вказати свою думку або пропозицію з рішення питання. Після нотатки дається посилання на джерела, звідки узяті дані.

Зроблені нотатки групуються за проблемами. Забезпеченість нотатками тих чи інших проблем покаже, які питання теми можна висвітлити з достатньою повнотою, а які ні. Зміст згрупованих за проблемами нотаток є основою складання плану роботи. Консультація з керівником допоможе сформулювати його остаточно. Від точності фор-

мулювань питань плану багато в чому залежить успіх роботи. Розпливчаті, неконкретні формулювання можуть легко відвести від основної теми. І, навпаки, зайва деталізація питання звузить тему дослідження. Викладення питань плану повинно бути логічно струнким, ясным. Для цього необхідно ретельно продумати внутрішню логічну структуру кожного питання, розбити основні питання плану на підпитання та, зв'язуючись з ними, приступити до написання тексту.

Випускнику слід мати на увазі, що робота не обов'язково повинна включати весь зібраний матеріал. Для написання тексту магістерської роботи повинні відбиратися основні проблеми, які дають можливість повно розкрити зміст теми.

Слід послідовно і чітко підсумувати сутність даних питань. Матеріали, що приводяться в роботі, повинні бути логічно взаємопов'язані, щоб кожний подальший матеріал був продовженням попереднього і витікав з приведених висновків. Формулювання повинні бути точними, зрозумілими, висловлені грамотно. Недостатньо чітка позиція, бідна, невиразна мова викладення завжди ускладнює сприйняття тексту, обідняє зміст роботи.

Текст магістерської роботи ілюструється графічно-розрахунками матеріалами.

При відборі практичного матеріалу необхідно звернути увагу на оформлення додатків, уміти правильно їх підготувати і пов'язати між собою, робити на них посилання в тексті магістерської роботи.

2. СТРУКТУРА І ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота повинна мати обов'язкові складові частини, що розташовуються в послідовності:

- титульний аркуш;
- завдання до магістерської роботи (додаток В);
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо є).

Додатково до магістерської роботи додаються:

- відгук керівника магістерської роботи;
- рецензія зовнішнього рецензента (завірена печаткою установи, де працює рецензент);
- анотації українською, російською та іноземною (нім., франц., англ.) мовами обсягом від 500 до 1000 друкованих знаків (додаток Н);
- електронна копія роботи на CD-диску в форматі **pdf** з типовим ім'ям файлу: *Diplom_Ivanenko_2014.pdf*;
- фотокопія опублікованої статті та / або тез конференції з тематики роботи з вихідними даними;
- подання голові ДЕК (готується Секретарем ДЕКу).

Місцеположення додаткових документів – вклеєний конверт формату А5 на жорсткій обкладинці в кінці магістерської роботи.

2.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш магістерської роботи оформляється за встановленою формою (додаток Б). На титульному аркуші обов'язкова наявність підписів студента та наукового керівника.

2.2. Зміст

Зміст відображає послідовність розташування складових частин магістерської роботи: вступу, назви всіх розділів і підрозділів, висновків, бібліографічного списку, додатків. В змісті вказується номер сторінки, з якої починається викладення кожної частини (додаток Д).

2.3. Вступ

Обсяг **3–5** сторінок або 5% тексту рукопису. У вступі:

- обґрунтовується актуальність обраної теми;
- аналізується ступінь вивчення проблеми в літературі;
- визначаються мета і задачі роботи;
- визначаються об'єкт і предмет дослідження;
- вказуються використані методи і інформаційна база дослідження;

- наводиться апробація результатів дослідження;
- розкривається структура роботи.

Обґрунтовування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Магістерська робота є кваліфікаційною роботою і те, як автор уміє обрати тему і наскільки правильно він її розуміє і оцінює з погляду своєчасності і соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість. Висвітлення актуальності повинне бути небагатослівним: достатньо в межах однієї машинописної сторінки показати головне – сутність проблемної ситуації, що визначає актуальність теми.

Ступінь вивчення проблеми – це коротка характеристика раніше виконаних досліджень з даної тематики. Тут слід перерахувати авторів, що займаються або займалися даною проблематикою, оцінити якість і глибину їх розробок, коротко викласти різні точки зору і підходи до рішення того або іншого питання, пропозиції окремих авторів, а також виказати своє ставлення до вирішення проблеми, відзначивши правильне і економічно обґрунтоване її рішення.

Від доказу актуальності та ступеню вивчення обраної теми логічним є перехід до формулювання **мети дослідження**, а також конкретних **задач**, які належить розв'язати відповідно до цієї мети. Метою будь-якого економічного дослідження є отримання певного конкретного результату – оцінка рівня розвитку, виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, формулювання програми розвитку, виведення формули, встановлення параметрів і властивостей об'єкту тощо. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, виробництво, виготовлення і т. ін.) метою не є.

Формулювання задач приводиться у вигляді переліку: вивчити..., описати..., встановити..., з'ясувати..., вивести формулу тощо. Постановку задач необхідно робити ретельно. Опис їх розв'язання повинен скласти зміст розділів магістерської роботи (приблизно по 3 задачі на кожний розділ роботи).

Вступ також має містити визначення об'єкту та предмету дослідження. **Об'єкт дослідження** – це явище або процес, що потребує вивчення; ним може бути також певна сукупність відносин різних аспектів теорії та практики науки, що надає джерело інформації для дослідження.

Предмет наукового дослідження знаходиться в межах об'єкту і відображає його певну сторону, тобто суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, що є головним для конкретного дослідження.

Наприклад:

***Об'єктом** дослідження є процес прямого іноземного інвестування в промисловість України. **Предметом** дослідження визначено мотиваційні механізми та сучасні заходи стимулювання іноземних інвестицій, теоретичні та практичні питання підвищення їх ефективності.*

Використані методи дослідження. Методика – це спосіб, алгоритм виконання дослідження. Звичайно вона запозичена у когось («робота виконувалася аналогічно...»), але може бути розроблена самостійно. В характеристиці інформаційної бази дослідження слід зазначити найважливіші джерела наукового пошуку та отриманої інформації.

Апробація результатів дослідження. Наводяться дані щодо участі автора в конференціях, публікаціях. Апробація результатів дослідження для магістрів є обов'язковою.

Завершується вступ стандартною фразою: «Робота складається з вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Список джерел включає N найменувань літератури, N електронних публікацій».

2.4. Основна частина

Обсяг **70–80 сторінок** або 70% тексту рукопису. Тут розкривається основний зміст магістерської роботи.

Основна частина повинна складатися з **4 розділів**. В середині розділу звичайно розглядаються декілька самостійних питань, які виділяються в окремі підрозділи. Зміст розділів повинен відповідати їх назві і загальній темі роботи.

Перший розділ – теоретичний і присвячується об'єкту дослідження. Виступає методологічною основою для дослідження конкретної тематики. Обсяг розділу приблизно **25 сторінок**. В ньому формулюють проблематику дослідження, досліджуються всі точки зору, обґрунтовуються і розкриваються методи дослідження. У цьому розділі повинно

бути показано, які існують теоретичні підходи до даної проблеми, визначені методи, найбільш прийнятні для вирішення проблеми.

Підпункт 1.3. присвячується методам дослідження і має назву «Методи дослідження...» або «Методика дослідження.....».

Другий розділ – аналітичний, присвячується предмету дослідження. В ньому характеризується сучасний стан предмету дослідження, його динаміка, вплив різноманітних чинників, проводиться аналіз існуючих проблем та дається їх оцінка. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. За обсягом – це найбільший розділ, в якому має бути приблизно **35-40 сторінок**.

Третій розділ присвячується результатам наукового пошуку. Повинен містити **самостійні розрахунки** і осмислення випускника з досліджуваної проблеми (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо) та механізми реалізації запропонованих рішень. Обсяг розділу повинен бути не меншим за **18 сторінок**.

Четвертий розділ випускної кваліфікаційної роботи магістра – «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях». Обсяг розділу **8–9 сторінок**.

Відповідно до Наказу МОН України від 22.04.09 №1/9-227 «Щодо підвищення якості з вивчення питань охорони праці у вищих навчальних закладах» при виконанні випускних кваліфікаційних робіт до них необхідно включати окремий розділ «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях».

Розділ «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» повинен відповідати темі магістерської роботи і бути її складовою частиною. Загальні дані нормативної бази охорони праці наведені в додатку Р.

Це завдання передбачає у кінцевому результаті розробку декількох конкретних пропозицій щодо вдосконалення стану охорони праці.

Для виконання розділу необхідно, посиляючись на використані першоджерела (додаток С):

- 1) висвітлити питання відносно актуальності проблем охорони праці на сучасному етапі розвитку суспільства;

- 2) показати соціально-економічне значення охорони праці в країні, що досліджується;

3) ґрунтуючись на огляді літературних джерел слід перейти до аналізу стану охорони праці на конкретних прикладах згідно рекомендованого переліку основних питань з охорони праці в магістерських роботах:

- Національна Стратегія поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;
- стан безпеки праці в світі і в Україні;
- міжнародні стандарти SA 8000 «Соціальна відповідальність» і ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»;
- основні принципи та впровадження соціальної відповідальності;
- законодавство Євросоюзу з охорони праці;
- міжнародне співробітництво і основні Конвенції МОП в галузі охорони праці;
- основні законодавчі та нормативно-правові акти про охорону праці;
- основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП);
- системи менеджменту гігієни і безпеки праці. OHSAS 18001: 2007;
- політика в галузі охорони праці;
- стимулювання і заохочення працюючих за дотримання вимог охорони праці;
- державний нагляд за охороною праці;
- контроль стану умов праці;
- органи державного нагляду за охороною праці;
- страхування від нещасного випадку;

4) наприкінці розділу навести конкретні пропозиції щодо ефективної організації, управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням міжнародного досвіду.

Текст роботи повинен бути лаконічним, без надмірно доповідних описів відомих речей, повторів або відхилень від основної теми та обов'язково містити посилання на використовувані літературні джерела, останні публікації в періодичній літературі з проблеми, що досліджується. Не варто ускладнювати текст великими масивами законодавчих актів.

Після 1–3 розділів магістерської роботи мають бути наведені «Висновки до розділу».

2.5. Висновки

Обсяг **5-7 сторінок** або 6% тексту рукопису. Тут викладаються висновки і пропозиції, що складають предмет захисту, – кінцеві результати виконаної роботи, що доводять досягнення автором поставленої мети дослідження.

Висновки і пропозиції формулюють за нумерованими пунктами (1, 2, 3 і т.п.) послідовно за кожним розділом роботи. Опис об'єкту, методика дослідження та інший зміст основної частини роботи у висновках не дублюються.

В цьому розділі необхідно надати підсумок всієї виконаної роботи. Висновки і пропозиції повинні бути сформульовані в тезовій формі чітко, ясно, зрозуміло; відображати зміст роботи, її теоретичне і практичне значення. Кваліфіковано кожний пункт висновків складається з двох логічних частин – **твердження** («визначено...») і **доказу** («тому що...», «на підставі...»).

Всі частини магістерської роботи повинні бути логічно пов'язані між собою і доповнювати одна одну.

2.6. Список використаних джерел

Після тексту магістерської роботи приводиться список використаних джерел (див. пункт 3.8). Кількість джерел літератури повинна складати не менше **80** найменувань.

2.7. Додатки

Додатки (якщо вони є у роботі) розміщуються після списку використаних джерел. Вони містять необхідний ілюстрований і довідковий матеріал, що служить початковою базою для розрахунку, а саме:

- таблиці допоміжних цифрових даних;
- проміжні формули і розрахунки;
- законодавчі акти;
- заповнені бланки різних документів;
- інструкції і методики;

- описи алгоритмів і програм, що вирішені на ЕОМ;
- зразки документів.

При використанні в тексті роботи будь-яких матеріалів або даних з додатків слід робити посилання на відповідний додаток.

3. ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Оформлення тексту

Текст магістерської роботи набирається на комп'ютері через півтора інтервали на стандартних аркушах формату А4 (210×297 мм) без рамки, не лінованих. Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ повинен бути скрізь однаковий – 1,0 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркуша (пастою чорного кольору середньої жирності). Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт.

Окрім чіткого дотримання описаних вище норм оформлення роботи, слід також дотримуватись таких загальних правил оформлення текстів:

- не допускається присутність у тексті подвійних пробілів, пробілів перед початком та після абзацу, пробілів перед знаками пунктуації (крапками, комами, двокрапками тощо);

- по всьому тексту роботи використовуються однакові типи маркерів для маркірованих списків, причому допускається вживання лише таких маркерів: «–», «а)» «1.», «1)» (без лапок);

- по всьому тексту роботи використовуються однакові типи лапок: «текст»;

- стиль «напівжирний» у тексті застосовується лише при оформленні заголовків розділів, підрозділів та підпунктів роботи, а також для позначення заголовків елементів вступу («Актуальність дослідження», «Мета дослідження» тощо). Для інших цілей він не використовується;

- стиль «курсив» у тексті може використовуватись для позначення окремих фрагментів тексту, на які автор хоче звернути увагу;

- стиль «підкреслений» у тексті не використовується.

Обсяг роботи з урахуванням додатків – не більше 100–110 сторінок.

В тексті бажано уникати складних і громіздких пропозицій. Не прийнято писати в роботі «я думаю», «я пропоную» тощо. Висловлювати матеріал рекомендується від першої особи множини «на нашу думку» (тобто на Вашу і керівника).

В роботі допускаються тільки загально прийняті скорочення слів (СНД, ООН та ін.). Посилання на таблиці, рисунки робляться в тексті (додатки Ж, З, К).

3.2. Оформлення елементів тексту

Текст роботи розбивається на розділи і підрозділи, які повинні мати порядкові номери. Розділи основної частини нумеруються арабськими цифрами в межах всієї роботи.

Підрозділи нумеруються двома арабськими цифрами: перша цифра означає номер розділу, друга – номер підрозділу, наприклад: 2.3. (другий розділ, третій підрозділ).

Назви розділів роботи пишуться з нової сторінки заголовними літерами по центру (шрифт жирний). Перенесення частини слова в назві не допускається. Перед назвою підрозділу витримується інтервал в 1 рядок. Заголовки підрозділів друкують маленькими напівжирними літерами (крім першої великої) з абзацного підступу.

Крапка після назв розділів, підрозділів, таблиць, діаграм, графіків тощо, не ставиться (додаток Ж).

3.3. Нумерація сторінок

Нумерація сторінок роботи повинна бути наскрізною, включаючи список літератури і додатки. Першою сторінкою є титульний аркуш, другою та третьою – завдання до магістерської роботи, четвертою – зміст роботи і т.д. Номери сторінок проставляються арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться. Рисунки та таблиці, розташовані на окремих сторінках, включаються в загальну нумерацію.

3.4. Оформлення ілюстрацій

Всі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми, креслення і т. ін.) іменуються рисунками, в тексті вони іменуються словом «Рис. 1.2.», з позна-

ченням номера розділу і номера рисунку в його межах. Підпис до рисунку розташовується під ним (додаток З).

3.5. Оформлення таблиць

Всі таблиці повинні мати назви, що характеризують їх зміст. В правому верхньому куті над найменуванням таблиці пишеться слово «Таблиця 2.3» з позначенням номера розділу і номера таблиці в його межах. Назва таблиці пишеться над таблицею, вирівнювання – по центру. Кривка після назви таблиць не ставиться (додаток К).

Таблиці, які приведені в додатку, нумеруються як додатки. Заголовки в рядках таблиці слід писати стисло і зрозуміло, без скорочень слів. В графах таблиці обов'язково вказуються одиниці виміру. До кожної таблиці дається примітка з посиланням на джерело, звідки взяті цифрові дані.

При перенесенні таблиці на наступну сторінку стовпці нумерують і повторюють їх нумерацію на наступній сторінці. Заголовок таблиці не повторюють, пишуть: «Продовження таблиці 3.2». При оформленні великих таблиць допускається використовувати одиничний інтервал між строками та зменшення шрифту до 12 пт.

3.6. Формули

Всі математичні формули і вирази, які є в роботі, необхідно пояснити. Якщо формула запозичена з літератури, можна обмежитися посиланням на джерело і розкрити сутність символів, що входять до неї. Оригінальні формули пояснюються в ході їх обґрунтовування. При цьому приводяться не всі елементарні проміжні результати, а лише основні етапи виведення формули і кінцевий результат.

Позначення величин пояснюють при їх першій появі в тексті. Доцільно пояснювати всі позначення, що містить заключна формула, особливо, якщо ця формула є розрахунковою.

Всі математичні вирази, а також знаки математичних дій в тексті з метою досягнення єдиного стилю друкуються прописними літерами.

При написанні математичних формул особливу увагу слід звертати на чітке виділення індексів і показників ступеню, розташування і довжину дробової риски тощо.

Формули в магістерській роботі підлягають нумерації в межах розділу. Номер формули розташовується в круглих дужках і нумерується на правій стороні аркуша на рівні останнього рядка формули.

Наприклад:

$$T = \frac{E + I}{ВВП} * 100\% \quad (1.1) \quad [22, \text{с. 27}]$$

3.7. Посилання на джерела

Всі приведені в магістерській роботі цитати, перефразовані положення і цифрові дані, отримані іншими авторами, повинні мати посилання на джерела. Посилання приводяться після згадки джерела або цитати з нього, для цього проставляють розташований в квадратні дужки порядковий номер, під яким це видання значиться в списку літератури, номер сторінки. Якщо посилання здійснюється відразу на декілька джерел, вони відділяються одне від одного крапкою з комою.

Наприклад:

[6]
[6; 7; 8-10]
[15, с. 28-29]
[89, с. 133-137, 208-209]
[19, с. 8; 20, с. 44-48]

3.8. Оформлення списку використаних джерел

Перелік використаних джерел рекомендується складати в алфавітному порядку в наступній послідовності:

- закони України;
- укази Президента України;
- декрети і постанови Кабінету Міністрів України;
- монографії, книги, статті, збірки документів;
- іноземні джерела;
- статистичні щорічники і бюлетені.
- ресурси електронних бібліотек.

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожний документ нумерується окремо.

До списку варто включати переважно нові джерела інформації, видані не раніше 2009 року

Зразки оформлення різних літературних джерел приведені в додатку Л. Зразок оформлення списку використаних джерел наведений в додатку М.

3.9. Оформлення додатків

Додатки до магістерської роботи слід оформляти як продовження тексту, кожне застосування повинно починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі рядковими буквами симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком має бути надруковане слово «Додаток __» і прописна буква, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно прописними буквами алфавіту: А, Б, В, Д, Ж, З, К, Л, М, Н, П, Р, С, Т. Виключається вживання букв, не наведених в попередньому переліку.

Додатки повинні мати наскрізну з текстом нумерацію сторінок.

4. РЕЦЕНЗУВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Рецензенти призначаються завідуючим випускаючої кафедри з числа викладачів економічних кафедр (крім випускаючої кафедри) і фахівців виробництва або фірм (з вищою економічною освітою), а також фахівців з адміністративного апарату районних, міських і обласних структур.

В рецензії наголошується актуальність теми, міститься короткий, але глибокий розбір змісту магістерської роботи з обов'язковими конкретними критичними зауваженнями. За розділом «використання останніх досліджень» рецензент з'ясовує знання випускником проблемних питань з теми, чи приводиться з них точка зору економістів і власна думка автора за поставленою проблемою.

Аналізуючи основну частину магістерської роботи, рецензент встановлює, якою мірою випускнику вдалося виявити невирішені проблеми, відзначає особистий внесок автора в їх рішення. Рецензент відзначає позитивні і негативні сторони роботи. Разом з тим рецензент встанов-

лює, чи повністю автор розкрив зміст теми і чи переконливо обґрунтував свої пропозиції, що було б слід зробити додатково для більш аргументованого обґрунтування своїх пропозицій, для більш глибокого вивчення теоретичних положень.

Форма рецензії наведена в додатку П.

5. ПОРЯДОК ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ

Магістерська робота повинна пройти апробацію у вигляді участі в конференції або наукової статті за темою роботи.

Кожний студент зобов'язаний пройти попередній захист. Попередній захист проводиться на розширеному засіданні кафедри або в комісії викладачів спільно зі студентами за 3–4 тижні до основного захисту. Ступінь готовності роботи до попереднього захисту – не менш ніж 80% (допускаються тільки недоробки в оформленні роботи і відсутність супроводжувальних матеріалів до роботи).

Попередній захист є «репетицією» і допуском до основного захисту. Студент виступає з доповіддю, читання якої небажано, та відповідає на поставлені питання за змістом роботи і доповіді. Це дозволяє виявити недоліки в роботі, вказати шляхи їх усунення тощо.

Готову випускню кваліфікаційну роботу випускник підписує і передає на підпис науковому керівнику, а після цього зі всіма супроводжувальними матеріалами – на випускню кафедру (не пізніше, ніж за п'ять днів до захисту). Завідуючий кафедрою на підставі представлених матеріалів вирішує питання про допуск випускника до захисту.

У разі негативного рішення це питання розглядається на засіданні кафедри з участю керівника випускної кваліфікаційної роботи. Витяг з протоколу засідання кафедри додається до проекту наказу про відрахування випускника.

6. ЗАХИСТ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях Державної екзаменаційної комісії (ДЕК). В ДЕК випускник представляє наступні матеріали:

- випускню кваліфікаційну роботу;

- ілюстративні матеріали (презентації в Power Point і роздавальний матеріал);
- електронний носій з повним текстом роботи;
- відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- зовнішню рецензію на випускну кваліфікаційну роботу;
- анотацію українською, російською та іноземною мовами (додаток Н);
- фотокопію опублікованої статті та / або тези конференції з тематики роботи з вихідними даними.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить в наступному порядку:

- інформація завідуючого кафедрою про виконання випускником навчального плану;
 - доповідь випускника тривалістю 8–10 хвилин;
 - відповіді на питання членів ДЕК і присутніх на захисті;
 - оголошення відгуку і рецензій;
 - відповіді дипломника на зауваження керівника і рецензента.
- Доповідь структурно складається з трьох частин:
- **вступ** – 2–3 хвилини (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження тощо);
 - **інформація про виконану роботу** – 3–4 хвилини (послідовно за розділами основної частини – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо).
 - **повний виклад результатів дослідження**, що складають предмет захисту, – 3–4 хвилини (висновки, тобто зміст висновку роботи).

Графічний матеріал, за рішенням випускаючої кафедри, виконується у вигляді слайдової презентації в Power Point (10–15 слайдів) і роздавального матеріалу. На нього випускник посилається в ході доповіді.

Прилюдний захист магістерської роботи повинен носити характер наукової дискусії і проходити в обстановці взаємної поваги, високої вимогливості і принциповості, дотримання наукової етики. При цьому, випускнику рекомендується в доповіді (як і в тексті роботи) уникати слів «я», «мною». Слід використовувати вирази «нами отримано», «в ході

дослідження ми» тощо. Наприкінці доповіді випускник повинен повідомити про її закінчення словами «Доповідь закінчено, дякую за увагу».

Випускню кваліфікаційну роботу оцінюють за чотирьохбальною системою на закритому засіданні комісії. При оцінюванні роботи членами ДЕК враховується глибина опрацювання і широта обхвату теми, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність і стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, якість доповіді студента і відповідей на питання та критичні зауваження.

Результат захисту оголошується того ж дня після оформлення протоколу засідання ДЕК. Рішення про оцінку випускної кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і видачу диплому приймається ДЕК.

Випускник, не допущений до захисту або такий, що отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету.

Додаток А

Типова тематика магістерських робіт

Напрями досліджень	Теми (приклад)
1. Світове господарство, тенденції та закономірності його розвитку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку транспортної інфраструктури в умовах глобалізації 2. Постіндустріальне реформування національних економік: глобальні закономірності та регіональні особливості (на прикладі конкретних країн) 3. Територіальний поділ праці як механізм міжнародної спеціалізації країн світу в системі світогосподарських зв'язків (на прикладі конкретних країн) 4. Полюси зростання як інструмент підйому продуктивних сил у регіональному та державному вимірі (на прикладі однієї або кількох країн) 5. Кластерні ініціативи як засіб підвищення конкурентоспроможності: світовий досвід та впровадження в Україні 6. Регіоналізація та глобалізація як переважаючі тенденції розвитку сучасного світового господарства 7. Сучасні світогосподарські процеси, їх теоретичне підґрунтя, тенденції і перспективи розвитку
2. Форми та методи міжнародного торговельно-економічного обміну	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування і розвиток стратегії зовнішньоекономічних зв'язків країн (на прикладі конкретних країн) 2. Економічна експансія Китаю та її вплив на світогосподарські процеси. 3. Міжнародні аукціони як форма торгівельно-економічних відносин 4. Правове забезпечення захисних застережень у зовнішньоекономічній діяльності
3. Стан, тенденції та перспективи розвитку світового ринку товарів і послуг	<ol style="list-style-type: none"> 1. Світовий ринок мінеральних добрив: сучасний стан, тенденції, перспективи розвитку 2. Продукція машинобудування як сегмент світового товарного ринку: тенденції та динаміка 3. Реінжиніринг як складова регулювання фінансового ринку: світовий та український досвід 4. Світовий досвід використання лізингових послуг у комерційній діяльності та можливості його застосування в Україні 5. Виробництво мінеральних добрив України: залежність від імпорту сировини та енергоносіїв, проблеми та перспективи розвитку. 6. Цукрова промисловість України в умовах її членства в ВТО. Проблеми, перспективи. 7. Світовий АПК. Порівняльний аналіз розвитку у розрізі країн різних рівнів соціально-економічного розвитку.

4. Мотивація і форми міжнародного руху капіталу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Форми, види та методи міжнародного руху капіталу в умовах глобалізації 2. Мотивація і форми міжнародного руху капіталу (на прикладі конкретних країн)
5. Прямі іноземні інвестиції та міжнародне виробництво	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно-економічні умови залучення іноземних інвестицій у вільні економічні зони (на прикладі конкретних країн) 2. Іноземні інвестиції в процесі економічної модернізації України 3. Роль іноземних інвестицій в розвитку народного господарства КНР
6. Міжнародне портфельне інвестування та світовий фондовий ринок	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток позабіржового фондового ринку в умовах фінансової глобалізації 2. Індeksi світових фондових бірж як показники конкурентної симптоматики світової економіки
7. Світовий фінансовий ринок, тенденції та закономірності розвитку його структури	<ol style="list-style-type: none"> 1. Світовий досвід використання комерційних банків для зростання національної економіки 2. Документарні операції банків як засіб мінімізації ризиків в експортно-імпортних операціях 3. Державний контроль над потоками капіталу та оцінка його ефективності (на прикладі конкретних країн) 4. Федеральна резервна система США: її роль у економічному житті країни та вплив на валютно-фінансову систему світу.
8. Міжнародна трудова міграція, її наслідки та регулювання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міждержавні міграційні зв'язки України: проблеми та тенденції розвитку 2. Міграційна політика країни та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили (на прикладі України, інших країн)
9. Глобальні проблеми та виклики економічного розвитку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні кризи та їх прогнозування в сучасних умовах світогосподарських зв'язків 2. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних конфліктів в умовах світової кризи
10. Становлення глобальних ринків та механізм їх функціонування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування та розвиток світових товарних ринків в умовах глобалізації 2. Формування та розвиток міжнародних ринків у сфері послуг
11. Формування глобальної економічної системи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Новий міжнародний економічний порядок: сутність, стан та проблеми розвитку 2. Економічна світо-система: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку
12. Міжнародні організації та глобальна інституалізація	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційно-економічний механізм регулювання нафтогазового виробництва країнами ОПЕК» 2. Організаційний механізм регулювання міжнародної торгівлі СОТ 3. Міжнародний валютний фонд, його призначення, роль в фінансовій підтримці національних економік країн світу.

	<p>4. Всесвітня організація туризму і її роль у розвитку світового ринку туристських послуг.</p> <p>5. Країни БРІКС: місце і роль у вітогосподарських процесах.</p> <p>6. ЄврАзЕС: стан та перспективу розвитку.</p>
13. Інтелектуалізація світогосподарського розвитку та міжнародний науково-технологічний обмін	<p>1. Франчайзинг як форма ведення бізнесу: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні</p> <p>2. Аутсорсінг та офшорінг як складові мінародного поділу праці: стан, тенденції, перспективи</p> <p>3. Формування високотехнологічних кластерів в економіці Європи як досвід для України</p> <p>4. Інновації як засіб економічного розвитку держави та їх вплив на формування світового господарства (на прикладі України, інших країн)</p> <p>5. Створення національної інноваційної системи України з використанням досвіду інноваційних систем передових країн світу» (за вибором студента)</p>
14. Геоелекономічна стратегія України та її регіонально-інтеграційні пріоритети	<p>1. Регіони України в системі її зовнішньоекономічних відносин: стан, перспективи» (на прикладі будь-якого регіону країни)</p> <p>2. Розвиток і диверсифікація форм та напрямів інтеграційних процесів в Європі: досвід для України</p> <p>3. Міжнародні інтеграційні процеси та їх вплив на систему МЕН</p>
15. Стратегії міжнародної економічної діяльності України, розвиток і диверсифікація її форм	<p>1. Роль банківського кредитування України у міжнародних економічних відносинах: стан та конкурентні переваги</p> <p>2. Інтеграція української страхової системи до світового ринку страхових послуг</p> <p>3. Зовнішньоторговельна політика України в умовах її інтеграції до світогосподарських процесів</p> <p>4. Вплив дипломатії на зовнішньоекономічну діяльність України</p> <p>5. Імпортозаміщення як механізм підвищення ефективності функціонування національної економіки (на прикладі України, інших країн)</p> <p>6. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС: перспективи створення та оцінка економічних наслідків</p>
16. Торговельно-економічні відносини України з країнами світу	<p>1. Перспективи поглиблення та розвитку економічних відносин між Україною і Японією</p> <p>2. Торговельно-економічне співробітництво України та країн Магрибу: сучасний стан, тенденції та перспективи</p> <p>3. Експортний потенціал України та його реалізація у торговельно-економічних відносинах з Францією</p> <p>4. Зовнішньоторговельні відносини України і Китаю в галузі важкої та хімічної промисловості</p>

17. Транскордонне співробітництво	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регіональна діагностика соціально-економічного розвитку україно-російського порубіжжя 2. Європейський досвід функціонування єврорегіонів та його застосування в Україні 3. Транскордонне співробітництво як специфічна сфера міжнародних економічних відносин: порівняльний аналіз європейського та вітчизняного досвіду. 4. Єврорегіони як форма і інструмент транскордонного співробітництва. 5. Стан та перспективи транскордонного співробітництва України з Російською Федерацією.
18. Міждержавні відносини	<ol style="list-style-type: none"> 1. Торгівельно-економічні відносини України і Угорщини 2. Торгівельно-економічні відносини України і Польщі 3. Торгівельно-економічні відносини України з ОАЕ. 4. Торговельно-економічні відносини України з арабськими країнами Перської затоки. 5. Торгівельно-економічні відносини України і Росії. 6. Торгівельно-економічні відносини України і Китаю. <p><i>Надається право студенту самому запропонувати тему його дослідження подібного напрямку</i></p>
19. Стратифікація доходів та якість життя населення світу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратифікація доходів населення світу: стан, тенденції, проблеми 2. Якість життя населення світу. Географічні відміни, тенденції, проблеми.
20 Актуальні проблеми світового господарства та МЄВ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Глобальна конкуренція: географічні відміни у її показниках серед країн світу: стан, тенденції. 2. Вплив глобалізації на міжнародні економічні відносини (в контексті проблем, які вона викликає). 3. Світовий АПК та його роль у вирішенні глобальної продовольчої проблеми.

Додаток Б
Приклад оформлення титульного аркуша

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин

Дипломна робота
магістра

Кегль 22 pt

на тему: **«РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
УКРАЇНИ З ДЕРЖАВАМИ СНД
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»**

*Кегль
16 pt*

Виконав:
студент 5 курсу, групи УО-51
спеціальності 8.03020301 –
міжнародні економічні відносини

Бутиков І.О.

Керівник д.е.н., проф. Довгаль О.А.

Рецензент: к.е.н., доц. Дуна Н.Г.

Харків – 2014 року

Додаток В

Приклад оформлення завдання до магістерської роботи

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра міжнародних економічних відносин

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Напрямок підготовки _____

Спеціальність 8.03020301 – міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
проф. Голіков А.П.

« ____ » _____ 2014 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від « ____ » ____ 20__ р. № ____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретико-методологічні положення	
та методика дослідження протекціонізму	8
1.1. Світове господарство як системне утворення	8
1.2. Еволюція світового господарства під впливом інтеграційних та глобалізаційних процесів	16
1.3. Методи дослідження протекціонізму	23
Висновки до першого розділу	28
Розділ 2. Економічна природа протекціонізму	30
2.1. Протекціонізм та фрітрейдерство: загальні положення	30
2.2. Еволюція форм та методів протекціонізму в умовах глобалізації	38
2.3. Приховані форми та методи протекціонізму	46
Висновки до другого розділу	51
Розділ 3. Особливості торговельно-економічних зв'язків	
та протекціоністської політики в умовах глобалізації	53
3.1. Лібералізація світової торгівлі	53
3.2. Масштаби і напрямки регулювання торговельної політики в умовах глобалізації	60
3.3. Україна у світовій торгівлі	67
Висновки до третього розділу	75
Розділ 4. Охорона праці та безпека	
в надзвичайних ситуаціях	78
Висновки	86
Список використаних джерел	91
Додатки	97

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

2.1. Протекціонізм та фрітрейдерство: загальні положення

Протекціонізмом (від лат. «protecto» – захист, заступництво) традиційно вважається державна політика створення особливо сприятливих умов для вітчизняних виробників шляхом обмеження доступу на внутрішній ринок іноземних постачальників і надання допомоги вітчизняному виробництву [12, с. 24]. Розвиток міжнародної торгівлі невідривно пов'язаний із протекціонізмом, який виник ще за часів початкового накопичення капіталу в XVI–XVIII ст. і в дещо зміненому вигляді зберігається до теперішнього часу.

Зовнішньоекономічні відносини одночасно знаходяться під впливом багатьох чинників (рис. 2.1.), що зумовлює існування принципово різних, а іноді протилежних, теоретичних розумінь ролі держави, яку вона...

.....

.....

Висновки до другого розділу

Додаток З

Приклад оформлення рисунків

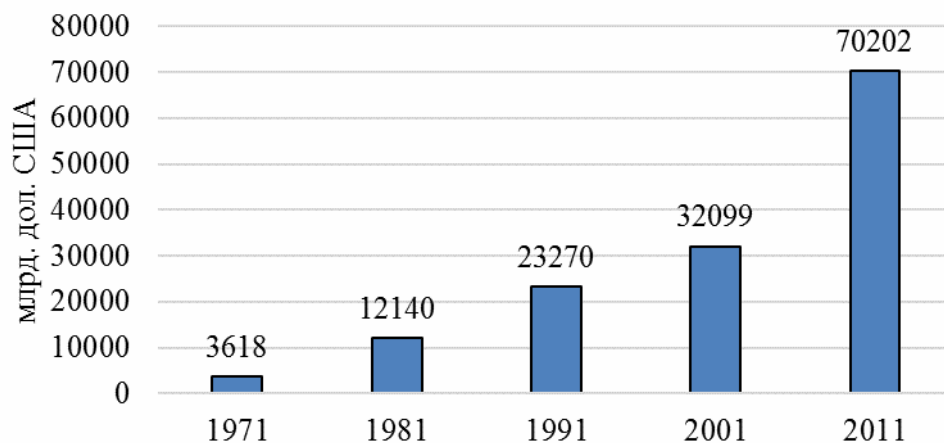

Рис. 1.6. Динаміка росту валового світового продукту [23, с. 67]

Додаток К

Приклад оформлення таблиць

Таблиця 2.2

Динаміка зростання обсягів світової торгівлі, трлн доларів США

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
Світовий експорт	5,6	6,0	6,6	8,8	12,4	16,4	22,9
Світовий імпорт	5,6	6,0	6,6	8,7	12,0	16,3	22,8
Товарообіг світової торгівлі	11,2	12,0	13,2	17,5	24,4	32,7	45,7

Таблиця складена автором за матеріалами: [20, с. 145]

Додаток Л

Приклади оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклади оформлення
Один автор	Голіков А.П. Економіко-математичне моделювання світо-господарських процесів: навч. посіб. / А.П. Голіков; 3-те вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2009. – 222 с.
Два автори	Матяш І.Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К.: Києво-Могилян. акад., 2005. – 397 с.
Три автори	Голіков А.П. Економіка України: навч. посіб. / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М.Ф., Лобастов І.В., Нечипорук А.А.]. – К.: НДІ «Укراгропромпродуктивність», 2006. – 106 с.
П'ять і більше авторів	Сучасні міжнародні відносини та зовнішня політика України [Текст] / В.В. Александров, В.Ф. Возний, Б.П. Камовников та ін. – К.: Арбіс, 1992. – 158 с.
Без автора	Адміністративна реформа в Україні. Проблеми підвищення ролі Міністерства економіки України і Національного банку України як інститутів регулювання економіки: Наук.-практ. конф., м. Київ, 17-18 черв. 1998 р. / Держ. комісія з проведення в Україні адм. реформи; Редкол.: Г.О. П'ятаченко (голова), В.І. Кравченко (заст. гол.) та ін. – К., 1998. – 320 с.
Багатотомний документ	Кучерявенко Н.П. Курс налогового права: Особенная часть: в 6 т. / Н.П. Кучерявенко. – Х.: Право, 2002. – Т. 4: Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.
Матеріали конференцій	Ризикологія в економіці та підприємстві: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ податк. адмін. України [та ін.]. – К.: КНЕУ: Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.
Словники	Європейський Союз: словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К.: К.І.С., 2006. – 138 с.
Атласи	Україна: екол.-геогр. атлас: присвяч. всесвіт. дню. науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С.С. Куруленко та ін.]; Рада по вивч. продукт. сил України [та ін.]. – / (наук. редкол.: С.С. Куруленко та ін.). – К.: Варта, 2006. – 217 с.
Стандарти	Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та

	лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT): ДСТУ EN 61010-2-020:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – IV, 18 с. – (Національний стандарт України).
Частина книги, періодичного видання	1. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д.М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України: (кінець XIX – початок XX ст.) / Д.М. Чорний. – Х., 2007. – Розд. 3. – С. 137-202. 2. Валова І. Нові принципи угода Базель II / І. Валова; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, №2. – С. 13-20.
Електронні ресурси	Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л.Й. Костенко // Бібліотечний вісник – 2003. – №4. – С. 43. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua./articles/2003/03klinko.htm .

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про режим іноземного інвестування від 19.03.1996 №93/96-ВР (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – №6.
2. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) №833/6024 від 21.09.2001 р. // Урядовий кур'єр. – 2001. – №46.
3. Голиков А.П. Международные экономические термины: словарь-справочник: Учебное пособие. / А.П.Голиков, П.А.Черномаз – К.: Центр учебной литературы, 2008. – 376 с.
4. Голиков А.П. Економіка України: навч. посіб. / А.П. Голиков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
5. Голиков А.П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: навч. посіб. / А.П. Голиков; 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2009. – 222 с.
6. Григорова-Беренда Л.І. Аналіз основних положень державної програми підтримки експортної діяльності підприємств / Л.І. Григорова-Беренда // Бизнес Информ.- 2011.- №11.- с. 18-21
7. Магістерська робота: методичні рекомендації до виконання / [Голиков А.П., Казакова Н.А., Григорова-Беренда Л.І., Тернова І.А.] – [4-тє вид., переробл. і доповн.]. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 50 с.
8. Development and National Interest: U.S. Economic Assistance into 21st Century. – A Report Administrator, Agency for International Development. – Second Printing.
9. Відносини України з ЄС [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ: офіц. сайт. – Режим доступу <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/30576.htm>. – Назва з екрану.
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). – Назва з екрану.

АНОТАЦІЯ

Єфімов О.В. Міжнародна інтелектуальна міграція та її вплив на економіку України (випускна робота магістра). – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 110 с. (рукопис).

Випускна робота магістра присвячена дослідженню процесу міжнародної інтелектуальної міграції в умовах глобалізації, її впливу на розвиток світової економіки та наслідків для економіки України. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків; містить 8 рисунків, 5 таблиць, список використаних джерел з 89 найменувань.

У першому розділі роботи розглядаються основні теорії міжнародної трудової міграції, методика дослідження.

У другому розділі визначено масштаби, форми та напрямки міжнародної інтелектуальної міграції, її роль у розвитку світової економіки та досвід регулювання.

У третьому розділі проаналізовано масштаби інтелектуальної еміграції з України та вплив цього процесу на її соціально-економічний розвиток.

Четвертий розділ містить інформацію про охорону праці та безпеку життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: міжнародна інтелектуальна міграція, «відтік умів», інтелектуальний потенціал.

Нижче те ж саме російською та англійською мовами, на одному аркуші (одиничним інтервалом) з двох боків

Додаток П

Приклад оформлення зовнішньої рецензії на магістерську роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу магістра 5-го курсу
групи УО-51 денної (заочної) форми навчання
спеціальності 8.03020301 — міжнародні економічні відносини
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

(прізвище, ім'я по батькові)

на тему _____

1. Актуальність теми _____

2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи _____

3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи _____

4. Характеристика ілюстративної частини роботи _____

5. Використання в дипломній роботі останніх досліджень,
передових методів і технологій (дослідницька частина) _____

6. Позитивні сторони роботи _____

7. Недоліки роботи _____

8. Практичне значення роботи _____

9. Загальна оцінка дипломної роботи _____

Рецензент:

Печатка установи

Додаток Р

Загальні дані нормативної бази охорони праці

Відповідно до статті 3 Закону України «Про охорону праці» (далі – Закон) законодавство про охорону праці складається з цього Закону, Кодексу законів про працю України, Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрати працездатності» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

На сьогодні при створенні національного законодавства про охорону праці широко використовуються Конвенції і Рекомендації МОТ, директиви Європейської Ради, досвід нормотворення Росії, Німеччини, Великої Британії та інших країн світу.

Останнім часом представники нашої країни беруть участь у різноманітних міжнародних проектах. Тому статтею 3 Закону передбачено – «якщо міжнародним договором, згода на обов’язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про охорону праці, застосовуються норми міжнародного договору».

Порядок опрацювання і затвердження власних нормативних актів з охорони праці, тобто тих, що діють на підприємстві, визначений НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві».

Вперше на законодавчому рівні було визначено, що кожен працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених Законом, нормами і правилами вимог.

Трудові відносини між працівниками і роботодавцями в Україні регулюються Кодексом законів про працю (КЗпП) України, відповідно до якого права працюючої людини на охорону праці охороняються всебічно.

КЗпП містить розділ XI «Охорона праці» (ст. 153–173) та розділ XVIII «Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю» (ст. 259–265).

Норми охорони праці повинні органічно входити до правил внутрішнього розпорядку організацій і підприємств.

Сьогодні на території України діє широкий спектр нормативних документів з охорони праці – від міждержавних (наприклад, ГОСТ 12. – документи системи стандартів безпеки праці – ССБТ) до нормативних документів конкретних організацій (підприємств).

До нормативно-правових актів з охорони праці відносяться, згідно зі ст. 27 Закону, правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові до виконання.

Слід зазначити, що ці нормативні акти повинні регулярно переглядатися – не рідше одного разу на десять років.

Система стандартів безпеки праці – комплекс взаємопов'язаних стандартів, які містять вимоги, норми і правила, що направлені на забезпечення безпеки праці, збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності. Діючі ГОСТи ССБТ мають шифр 12 і поділяються на 6 підсистем:

- 0 – організаційно-методичні стандарти;
- 1 – стандарти вимог і норм за видами небезпечних та шкідливих виробничих факторів;
- 2 – стандарти вимог безпеки до виробничого обладнання;
- 3 – стандарти вимог безпеки до виробничих процесів;
- 4 – стандарти вимог безпеки до засобів захисту працівників;
- 5 – стандарти вимог безпеки до будинків і споруд. (Підсистеми 6–9 – резерв.)

В Україні розробляються державні стандарти України – ДСТУ, які повинні частково замінити діючі ГОСТи ССБТ.

Нормативно-правові акти з охорони праці кодуються згідно з класифікатором (КВЕД) із галузей і підгалузей промислового виробництва.

В Україні видаються Державні реєстри нормативно-правових актів з охорони праці, які постійно оновлюються і поповнюються.

Питання з виробничої санітарії на сьогодні містять не тільки ГОСТи ССБТ, але і державні санітарні норми.

Протипожежна безпека забезпечується виконанням вимог «Правил пожежної безпеки в Україні» (НАПБ А.01.001-2004) та нормативно-правових актів з пожежної безпеки – НАПБ. /Державний реєстр цих актів – «Реєстр НАПБ», виданий в Україні у 2001 році./

Додаток С

Список рекомендованих джерел для виконання розділу «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»

Основні законодавчі та нормативно-правові акти:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: за станом на 28 червня 1996 р. №2222-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

2. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами: офіц. текст: за станом на 1 черв. 2006 р.: зб. нормат. актів. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 306 с.

3. Про охорону праці: закон України за станом на 25 червня 2011 р. №2694-XII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2694-12>.

4. Про пожежну безпеку [Електронний ресурс]: закон України за станом на 12 червня 2011 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3745-12>.

5. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку [Електронний ресурс]: закон України за станом на 12 червня 2011 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1417-15>.

6. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: закон України за станом на 12 червня 2011 р. №40044XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №27. – С. 218.

7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності [Електронний ресурс]: закон України за станом на 01 січня 2011р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1105-14>.

8. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [Електронний ресурс]: закон України за станом на 16 вересня 2011 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=877-16>.

9. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності [Електронний ресурс]: закон України за станом на 16 вересня 2011 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2806-15>.

10. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-4.11-07 Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р.

№56. – Режим доступу: http://www.dnopr.kiev.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2043&Itemid=48.

11. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємствам [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-4.09-07 наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. №55. – Режим доступу: http://www.dnopr.kiev.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2038&Itemid=48.

12. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-4.12-05 Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. №15. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0231-05>.

13. Типове положення про службу охорони праці [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-4.21-04 Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. №255. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0140-93>.

14. Типове положення про службу охорони праці: НПАОП 0.00-4.21-04. – Харків: Форт, 2004. – 11 с.

Основна література:

1. Жидецький, В.Ц. Основи охорони праці: підручник [для вузів] / В.Ц. Жидецький. – 4-те вид, перероб. і доп. – К.: Знання, 2010. – 375 с. + CD.

2. Катренко, Л.А. Охорона праці: Навч. посібник. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ / Л.А. Катренко, Ю.В. Кіт, І. П. Пістун. – 4-те вид., стереот. – Суми: Університетська книга, 2011. – 540 с.

3. Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / А.В. Русаловський; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – Вид. 5-е, допов. та переробл. – К.: УН-Т «Україна», 2011. – 279 с.

4. Третяков, О.В. Охорона праці [Текст]: навч. посібник для вузів / О.В. Третяков, В.В. Зацарний, В.Л. Безсонний; за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + CD.

Додаткова література:

1. Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації [Електронний ресурс]: ДСН 3.3.6.039-99. – Режим доступу: <http://dnopr.com.ua/dnaop/act4879.htm>.

2. Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів [Електронний ресурс]: ДСанПіН 3.3.6.096-2002. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0203-03>.

3. Настанова по впровадженню OHSAS 18001 [Електронний ресурс]: Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. – Режим доступу: <http://document.ua/rekomendaciyi-shodo-vprovadzhennja-sistemi-upravlinnja-ohoro-nor12093.html>.

4. Настанова по соціальній відповідальності [Електронний ресурс]: Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility. – Режим доступу: http://csr-ukraine.org/ISO_26000.html

5. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация [Електронний ресурс]: Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.003-74 (1999) ССБТ. – Режим доступу: <http://www.ccbt.prom-res.ru/03.htm>.

6. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять [Електронний ресурс]: ДСТУ 2293-99. – Режим доступу: <http://www.dnaor.com/get.php?doc=1698>.

7. Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-2.23-04 Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. №994. – Режим доступу: <http://www.dnaor.com/html/1449.html>.

8. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. №559. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=559-2001-%EF>.

9. Перелік робіт з підвищеною небезпекою [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-8.24-05 Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. №15. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0232-05>.

10. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі [Електронний ресурс]: Наказ МОЗ України та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.1994 р. №263/121. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0018-95>.

11. Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин [Електронний ресурс]: НПАОП 0.00-1.28-10 Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. №65. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0382-99>.

12. Природне і штучне освітлення [Електронний ресурс]: ДБН В.2.5-28-2006. – Режим доступу: <http://document.ua/prirodne-i-shtuchne-osvitlennja-nor8425.html>.

13. Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці [Електронний ресурс]: Конвенція МОП 187. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU06237.html.

14. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги [Електронний ресурс]: Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. – Режим доступу: <http://kravchyn.com.ua/ohsas-18000>.

15. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги [Електронний ресурс]: Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. – Режим доступу: <http://biota.ru/publish/magazine/article/306>.

16. Соціальна відповідальність [Електронний ресурс]: Міжнародний стандарт SA8000: 2001 SAI Social Accountability International. – Режим доступу: <http://www.csrjournal.com/1725-standart-sa-80002001-socialnaja-otvetstvennost.html>.

Інтернет-ресурси:

1. Ассосиация специалистов по охране труда [Электронный ресурс]: веб-сайт. – Режим доступа: <http://www.asot.ru>.

2. Безопасность Труда и Жизни МОТ [Электронный ресурс]: веб-сайт. – Режим доступа: <http://www.gazeta.asot.ru>.

3. Библиотека безопасного труда МОТ [Электронный ресурс]: веб-сайт. – Режим доступа: <http://base.safework.ru/safework>.

4. Державна інспекція праці (Польща) / Państwowa Inspekcja Pracy [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.pip.gov.pl>.

5. Консультационно-обучающий центр охраны труда [Электронный ресурс]: веб-сайт. – Режим доступа: <http://ohrantruda.com/content/view/22/103>.

6. Межпарламентская Ассамблея государств–участников Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]: официальный веб-сайт. – Режим доступа: <http://www.iacis.ru/html>.

7. Нормативные документы в области охраны труда [Электронный ресурс]: веб-сайт. – Режим доступа: <http://www.kodeks-luks.ru>.

8. ОХРАНА. [Электронный ресурс]: Интернет-газета о безопасности. – Режим доступа: <http://www.oxpaha.ru>.

9. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.social.org.ua>.

Методичне видання

Голіков Артур Павлович
Довгаль Олена Андріївна
Казакова Надія Артурівна
Григорова-Беренда Лариса Іванівна
Ханова Олена В'ячеславівна

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА: МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ

Українською мовою

Відповідальний за випуск: Л.І. Григорова-Беренда
Оригінал-макет: Ю.П. Грицак

Підписано. до друку 08.11.2013. Формат 60×84/16.
Гарнітура Шкільна. Папір офсетний. Друк різнографічний.
Обл.-вид. арк. 2,6. Ум.-друк. арк. 1,8. Наклад 100 прим.

Надруковано ФОП Грицак С.Ю.
61103, м. Харків, вул. Дерев'янка 7, к. 86
ЄДРПОУ 04058835Ф0040482 від 01.04.2000
тел. (057) 343-75-62, e-mail: ekograf@i.ua

